

Zemkopības ministrija

Aktualitātes nozarē un Eiropas klimata un vides politikas ietekme uz lauksaimniecību

Dace Arāja

Zemkopības ministrijas

Valsts sekretāra vietniece

E-pasts: Dace.Araja@zm.gov.lv

**LOSP Pārstāvju sanāksme
2024. gada 27. jūnijs.**

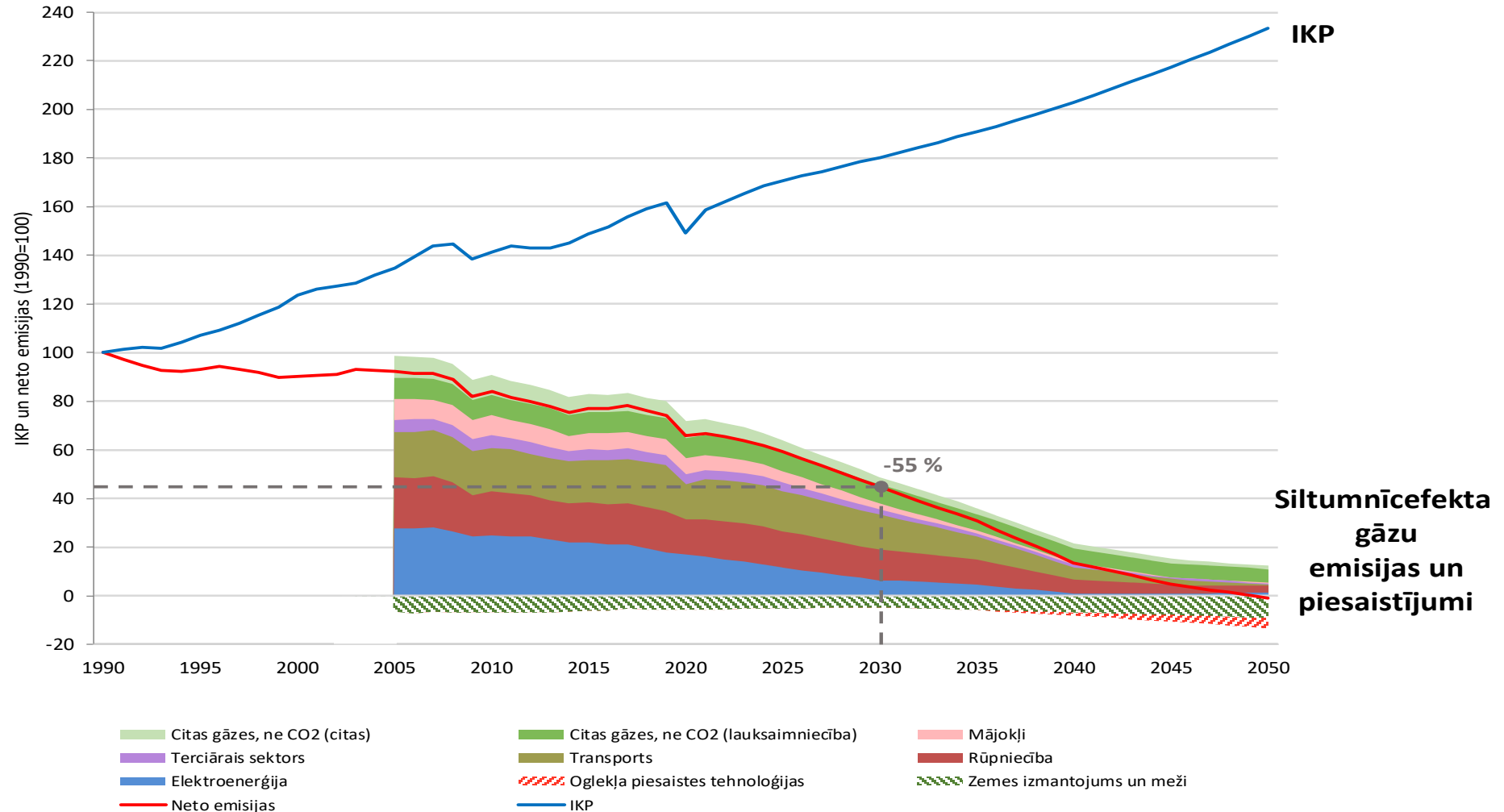
Zemkopības ministrij.

Zemkopības ministrija

ES ceļš uz klimatneitralitāti 2050. gadā

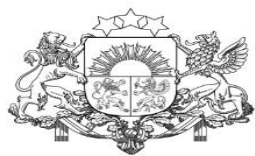
Zemkopības ministrija

Eiropas tiesību aktos izvirzītie klimata mērķi Latvijai (2030)

ES ir noteikts kopējs SEG emisiju samazināšanas mērķis, kas ir sadalīts trīs daļās:

- ETS (ietilpst elektroenerģija, siltumapgāde, lielā ražošana) iekļautās darbības
- ne-ETS (mazā enerģētika, rūpniecība, transports, **lauksaimniecība**, atkritumu apsaimniekošanas sektors) iekļautās darbības
- **CO2 piesaiste ZIZIMM sektoram.**

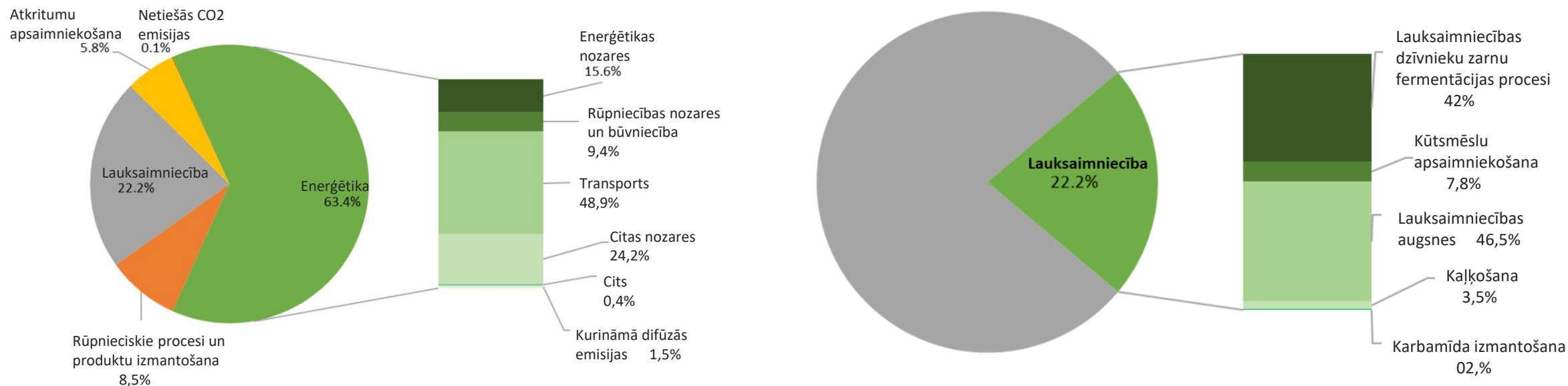

Zemkopības ministrija

Latvijas ne-ETS SEG emisijas 2022.gadā (neieskaitot ZIZIMM)

Saskaņā ar ESR regulas izmaiņām, Latvijai līdz 2030. gadam jānodrošina 17% SEG emisiju samazinājums ne-ETS darbībās.

% SEG emisiju samazinājums jāsasniedz visam ne-ETS sektoram kopumā t.sk lauksaimniecība, nav sektorāla sadalījuma. Topošajā klimata likumā paredzēts iekļaut sektorālos mērķus.

Zemkopības ministrija

KLP plānotās rīcības

Vides un klimata intervences:

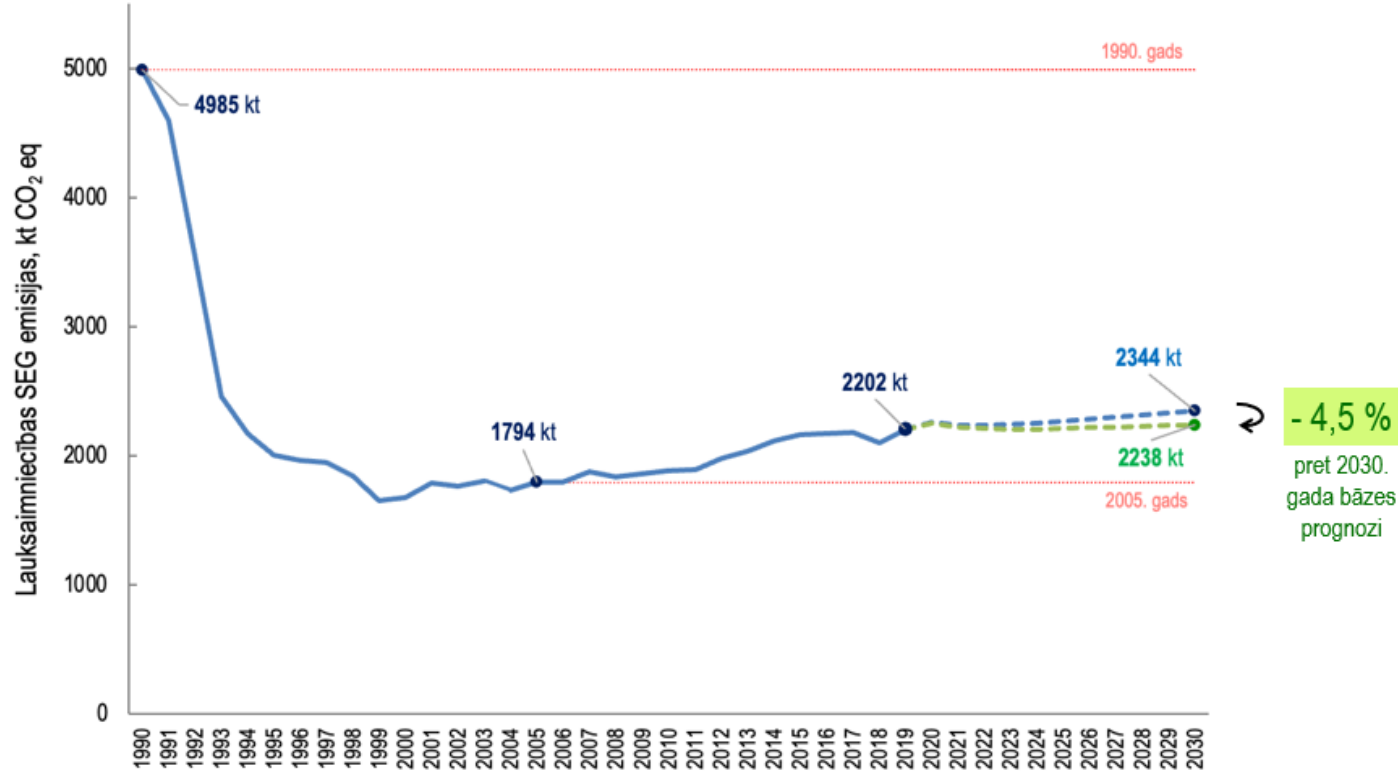
- ✓ **Pastiprināta nosacījumu sistēma (pamatprasības)** – laba lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumi vides un klimata, sabiedrības veselības, dzīvnieku veselības, augu veselības un dzīvnieku labturības jomā
- ✓ **Eko-shēmas** – lauksaimniekam brīvprātīgas, klimatam un videi labvēlīgas lauksaimniecības prakses (pārsniedz pamatprasības) – pasākumi bioloģiskās daudzveidības uzlabošanai, augsnes auglībai un aizsardzībai, mēslošanas un AAL efektīvai lietošanai
- ✓ **Agrovides pasākumi** – brīvprātīgas daudzgadu saistības vides un klimata mērķu sasniegšanai, t.sk., augsnes, gaisa un ūdens kvalitātes, dzīvnieku labturības uzlabošanai, biodaudzveidības saglabāšanai;
- ✓ **Bioloģiskā lauksaimniecība** – ilgtspējīgas lauksaimniecības metodes, tādejādi mazinot ietekmi uz dabas resursiem, bioloģisko daudzveidību un klimatu;
- ✓ Atbalsts **ilgtspējīgas mežsaimniecības veicināšanai** un biodaudzveidības saglabāšanai mežos;
- ✓ **Zaļās un neienesīgās investīcijas**, lai sekmētu ieguldījumus lauku saimniecībās klimata pārmaiņu mazinošo un pielāgošanās darbību īstenošanai, atjaunojamās enerģijas izmantošanai, riskus mazinošiem ieguldījumiem;

Zemkopības ministrija

Lauksaimniecības SEG emisiju prognoze līdz 2030.gadam

(Prognozētā pieauguma samazināšanas potenciāls)

II Sasniedzamie mērķi

MĒRĶRĀDĪTĀJS	FAKTS 2021	FAKTS 2022	MĒRĶIS 2030
SEG emisiju apjoms (kt CO ₂ ekv.)	2252,96	2253,83	2176,33 ¹¹⁷

Iekļauts atjaunotajā NEKP

Prognoze: aprēķini, balstoties uz LASAM modeļa rezultātiem (2021. gada decembris)

Zemkopības ministrija

Zemes sektors jeb ZIZIMM

ZIZIMM šobrīd ietilpst apsaimniekotas zemes šādās zemes uzskaites kategorijās:

Meža zeme

(izņemot infrastruktūru, purvus, lauces. Ņem vērā arī koksnes produktus)

Atmežošana

Apmežošana

Zālāji

(ilggadīgie zālāji un ganības)

Aramzeme

(tai skaitā aramzemēs sētie zālāji)

Mitrzemes

(tai skaitā purvi, aprēķinā iekļauj mitrzemes, kurās notiek vai ir notikusi saimnieciskā darbība)

Apbūve

(tai skaitā meža infrastruktūra, meliorācijas sistēmas)

Laikposmam no 2026. līdz 2030. gadam regula attiecas uz SEG inventarizācijas ziņošanas kategorijām un/vai sektoriem:

- 1.meža zemes;
- 2.aramzemes;
- 3.zālāji;
- 4.nocirstas koksnes produkti;

+ no 2026.g.

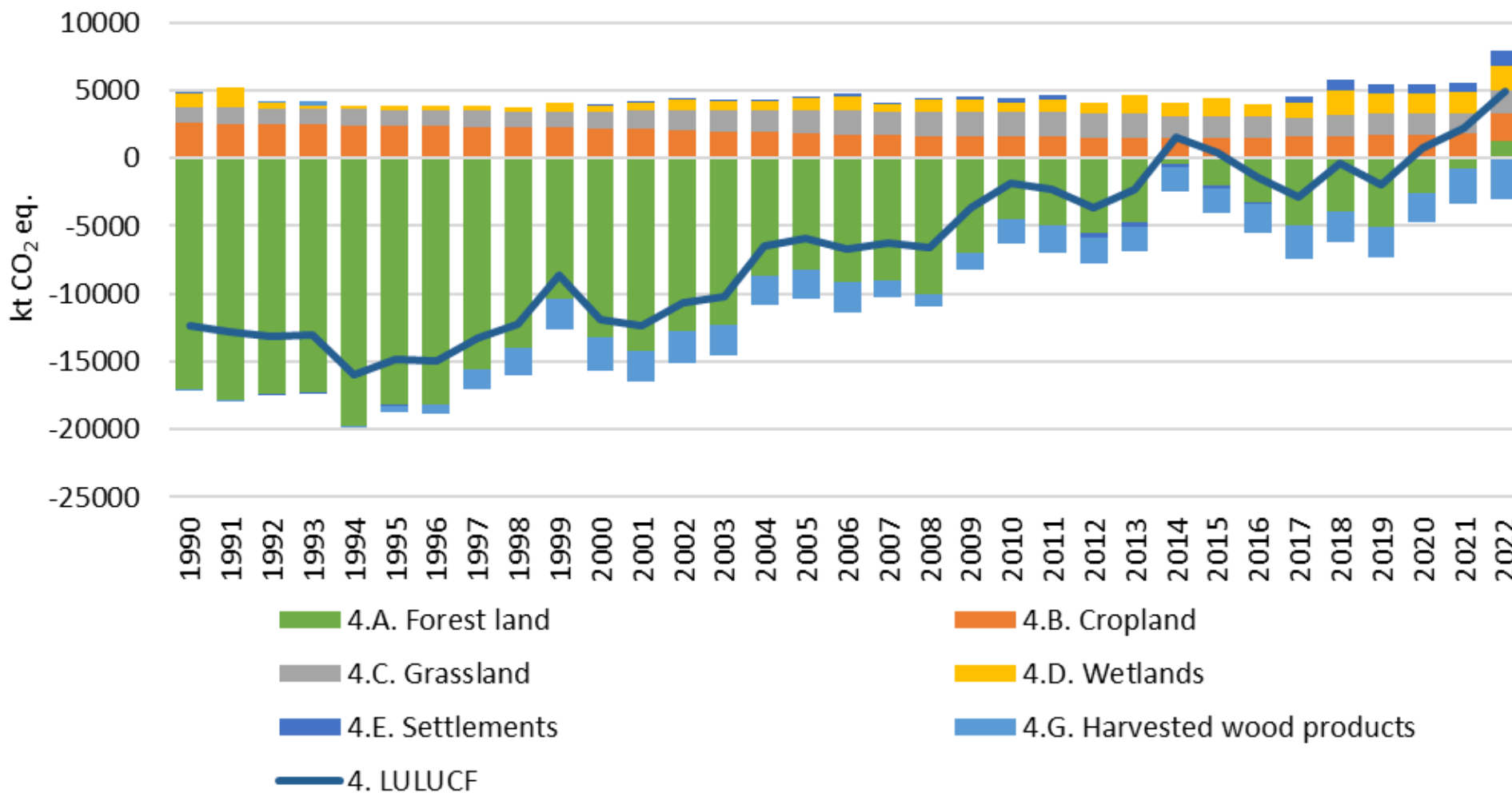
- 5.mitrāji;
- 6.apdzīvotas teritorijas;
- 7.citas zemes;
- 8.atmosfēriskie nosēdumi;
- 9.slāpekļa izskalošanās un notece.

Zemkopības ministrija

Situācija ZIZIMM sektorā (2022.gads)

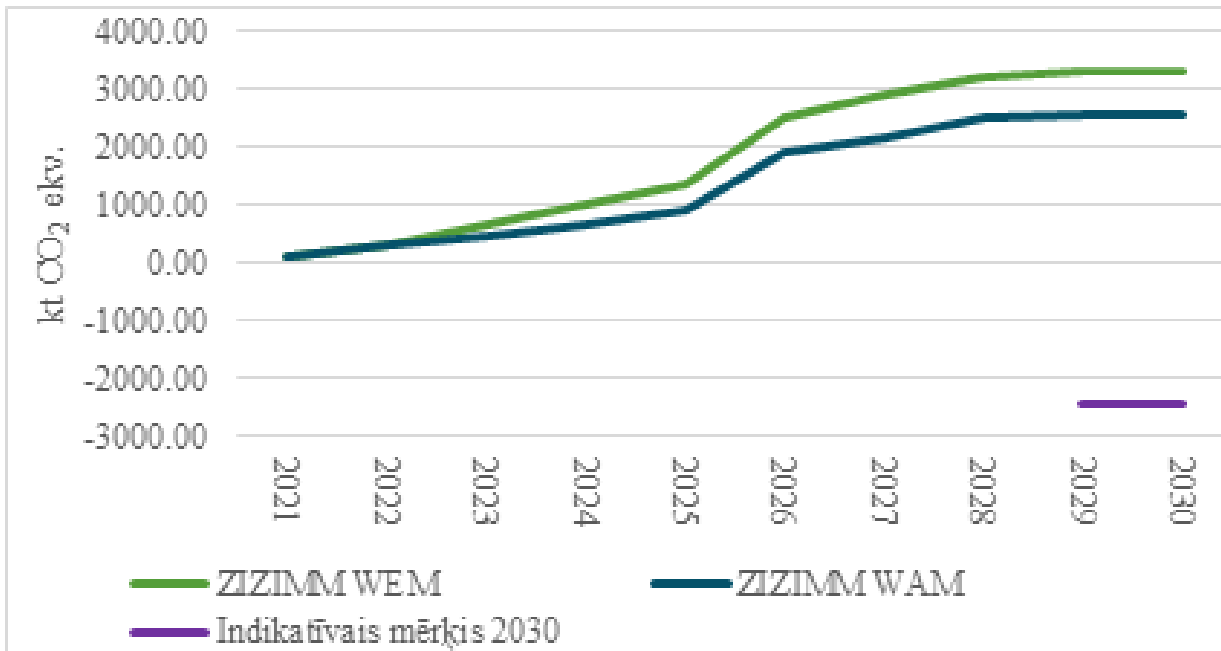

Zemkopības ministrija

ZIZIMM mērķu sasniegšanas iespējas...

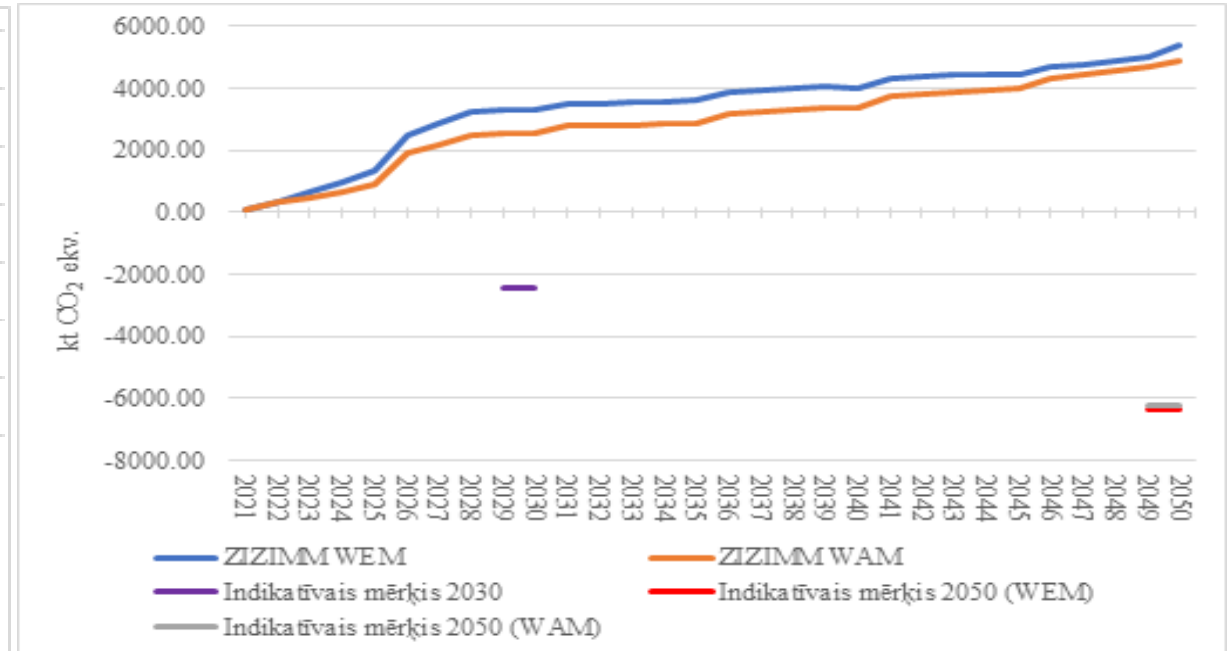
2030.gada mērķis

Pēc prognozēm 2026.-2030.gada periodā Latvijas ZIZIMM sektora neto **SEG emisiju trajektorija ir pretēja ZIZIMM mērķa sasniegšanas trajektorijai.**

2050.gada mērķis

ZIZIMM sektorā tiek prognozētas neto SEG emisijas, **nevienu no scenārijiem Latvija nevar nodrošināt klimatneitralitāti.**

Zemkopības ministrija

ZIZIMM pasākumi atjaunotajam NEKP

Pasākums	Apjoms 2026-2030	SEG ietaupījums 2026-2030 (kt)	Investīcijas 2026-2030 (miljoni EUR)
Minerālmēslojuma pielietošana sausienos un āreņos, kha	21	185,6	7
Augsnes ielabošana kūdreņos, izmantojot koksnes pelnus, kha	21,5	213,6	3
Hidroloģiskā režīma uzlabošana slapjainos, kha	80	875,5	120
Neproduktīvo audžu nomaiņa, kha	10	387,2	24
Pārmitro meža biotopu atjaunošana organiskajās augsnēs lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, kha	40	892,3	259
Mērķtiecīga organisko augšņu apmežošana meliorētās lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, kha	40	1087,6	99
Mazāk vērtīgo lauksaimniecībā izmantojamo zemju mērķtiecīga apmežošana, kha	75	694,5	186
Kokaugu joslu stādījumi, kha	22	752,8	38
Īscirtmeta atvasāji, kha	15	772,3	41
Koku grupas ganībās, kha	150	65,5	37
Mērķtiecīga meža ieaudzēšana izstrādātajos kūdras laukos, tajā skaitā atjaunojot Latvijai raksturīgos pārmitro mežu biotopus, kha	6	133,8	15
Jaunaudžu kopšanas ciršu platības pieaugums, kha	82	173	17
Mērķtiecīgi atjaunotu meža platību pieaugums, kha	15	105,9	22
Bioogles izmantošana aramzemēs sākot ar 2029. gadu, ha, deva 10 tn/ha	126	3531,4	(322)
Līmēto plātņu ražošanas apmēru palielināšana (jauna rūpnīca)			
Koksnes ķīmiskās pārstrādes/koksnes šķiedras rūpnīcas būvniecība			
Bioogles rūpnīcu būvniecība			

Zemkopības ministrija

ZIZIMM VISU pasākumu bloku ietekmes salīdzinājums

Nepieciešams SEG samazinājums 2030

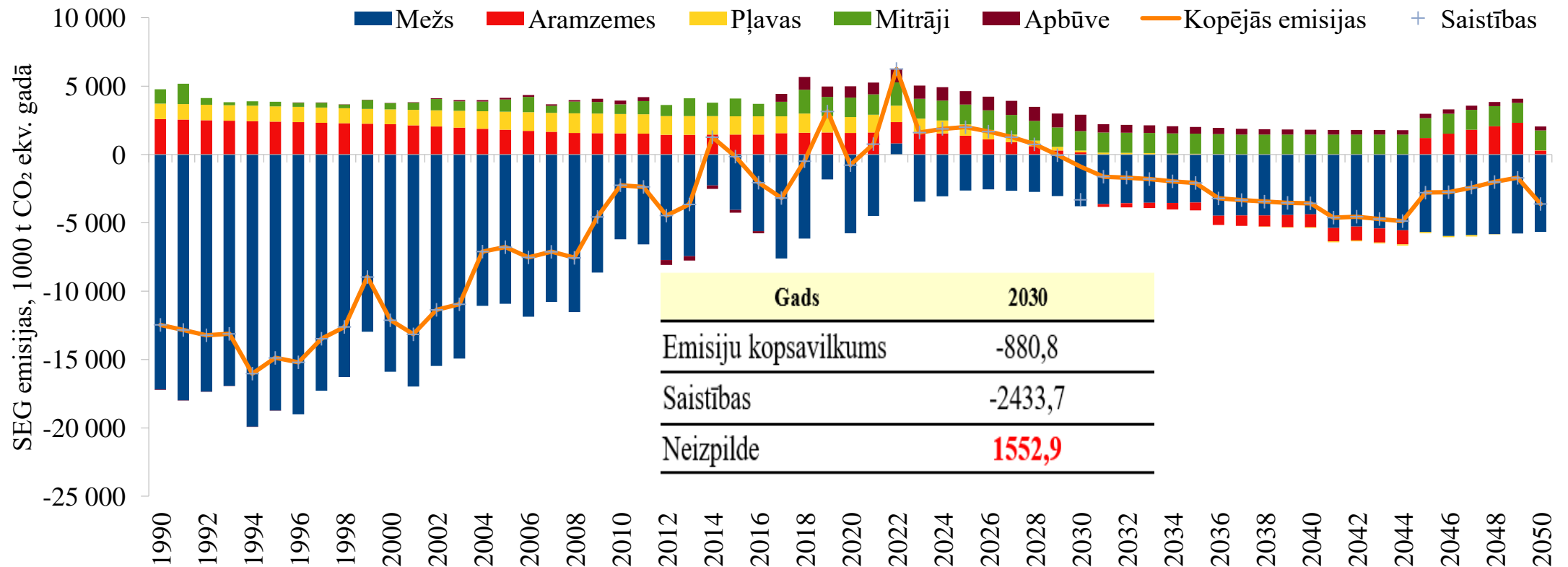
-5344

	SEG ietekme, tūkst.tonnas	Ekonomika, milj.eur	Investīcijas, milj.eur
Papildus zemes pasākumi	-2427	+40	461
Mežistrādes samazināšana galv. cirtē (14 → 12 milj. m ³)	-1659	-272	0
Kūdras ieguves samazināšana (1,2 → 0,84 milj.t.)	-356	-29	0
Skaidu plātņu rūpnīca	-1097	+32	200
Bioogles imports 50K tn/gadā	-928	-100	0
Uz pusi mazāka apmežošana LIZ	+770	+23	306

Zemkopības ministrija

SEG emisiju prognoze dažādās zemes izmantošanas kategorijās īstenojot tehnoloģiskos un zemes pasākumus sākot ar 2026. gadu bez papildus mežistrādes un kūdras ieguves ierobežojumiem

Zemkopības ministrija

Kā lauksaimnieki un mežsaimnieku varētu sekmēt klimata mērķu sasniegšanu?

- ✓ Platībās, kur nenotiek l/s ražošanas jāvēic apmežošana;
- ✓ Jāpalielina organiskā oglekļa saturs augsnē izmantojot agrotehniskos paņēmienus;
- ✓ Jāiestrādā minerālaugsnēs bioogle;
- ✓ Mežos jāveic mērķtiecīga mežsaimniecība palielinot krājas pieaugumu;
- ✓ Pārstrādājot koksni ilgtermiņa izmantošanas produktos Latvijā;
- ✓ Kūdraugsnē audzēt paludikultūras (melnalksnis; niedres, vilkuvāles, miežabrālis) paaugstinot ūdens līmeni;
- ✓ Gūt papildus ienākumus ar klimata pasākumiem, izmantojot brīvprātīgās oglekļa sertifikācijas shēmas un KLP vides un klimata pasākumus.

Zemkopības ministrija

ES mēroga iniciatīvas, kas ietekmē lauksaimniecības un mežsaimniecības sektoru

ES Oglekļa piesaistes sertifikācijas satvars («zaļais» biznesa modelis papildus ienākumiem zemes apsaimniekotājiem)

ES Dabas atjaunošanās regula

Klimata mērķi līdz 2040.gadam

ETS-2

ES Direktīva par augsnes monitoringu un noturību (Augsnes monitoringa likums)

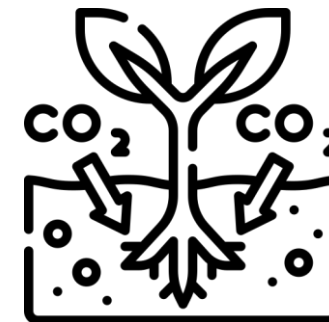

Rūpniecisko emisiju direktīva

Zemkopības ministrija

Oglekļa piesaistes sertifikācijas regula (priekšlikums)

- Regulu pieņēma 2024. gada pirmajā pusē
- Regula nosaka pamatprincipus kādiem jāatbilst oglekļa piesaistes sertifikācijai ES. Sertifikācija būs brīvprātīga.
- Sadarbībā ar ekspertu darba grupu EK līdz 2027. gadam izstrādās sertifikācijas standartus dažādām piesaistes aktivitātēm gan piesaistei dabā, gan tehnoloģiskajos risinājumos.
- Sertifikācijas tvērumā paredzēt iekļaut ne tikai piesaisti, bet arī emisiju samazinājumu **lauksaimniecības augsnēs**.

Zemkopības ministrija

ES Dabas atjaunošanas regula

- Saskaņā ar ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā 2030. gadam paredzēto, Eiropas Komisija 2022. gada jūnijā publicēja Dabas atjaunošanas regulas priekšlikumu, kas kopā ar ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģijas un citiem Zaļā kursa politikas instrumentiem paredz novērst dabisko ekosistēmu izzušanu. **Dabas atjaunošanas regula tika pieņemta 2024. gada vasaras sākumā.**
- Uzstādītie mērķi ir ļoti ambiciozi un, lai tos sasniegtu, būs nepieciešams veikt vērā ņemamus finansiālus ieguldījumus un tas palielinās administratīvo slogu.
- Lielākais izaicinājums, kas būs jāievieš - regulā noteikts, ka dalībvalstij būs nepieciešams stimulēt hidroloģiskā režīma atjaunošanu lauksaimniecības augsnēs, kas atrodas uz kūdrājiem.

Zemkopības ministrija

Lauksaimniecisko ekosistēmu atjaunošana 11. pants:

	Atjaunošanas mērķis		Rewetting mērķis
30% līdz 2030. gadam	50 580 ha	$\frac{1}{4}$ no atjaunošanas mērķa līdz 2030	12 645 ha
40% līdz 2040. gadam	67 440 ha	$\frac{1}{3}$ no atjaunošanas mērķa līdz 2040	22 480 ha
50% līdz 2050. gadam	84 300 ha	$\frac{1}{3}$ no atjaunošanas mērķa līdz 2050	28 100 ha

Turklāt dalībvalstis var ieviest atjaunošanas pasākumus, kuru mērķis ir atjaunot organiskās augsnes nosusinātos kūdrājos, kas atvēlēti citiem zemes izmantojumiem, nevis lauksaimnieciskai izmantošanai vai kūdras ieguvei, un minētās teritorijas, kurās atjaunots hidroloģiskais režīms, ne vairāk kā **40** % apmērā ieskaitīt par tādām, kas palīdz sasniegt pirmās daļas a), b) un c) apakšpunktā minētos mērķrādītājus.

Zemkopības ministrija

ETS2 (nākotne)

- 2023. gadā, pārskatot [ETS direktīvu](#), izveidota jauna, no esošās ES ETS nodalīta sistēma - **ETS2**
- Aptver emisijas no kurināmā sadedzināšanas **ēkās, autotransporta un papildu nozarēs** (galvenokārt mazās rūpniecības nozarēs, uz kurām neattiecas pašreizējā ES ETS)
- Dalībvalstis degvielu/kurināmo **var neietvert** ETS2, to izmanto **lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā**, tostarp lauksaimniecības mašīnās uz ceļiem ar cietu segumu
- Darbību sāks **2027. gadā** (vai 2028. gadā īpaši augstu gāzes vai naftas cenu gadījumā)
- Kvotas iegādāsies un nodos **degvielas piegādātāji (operatori)**, kas 2025. gadā uzsāk CO₂ monitoringu un ziņošanu

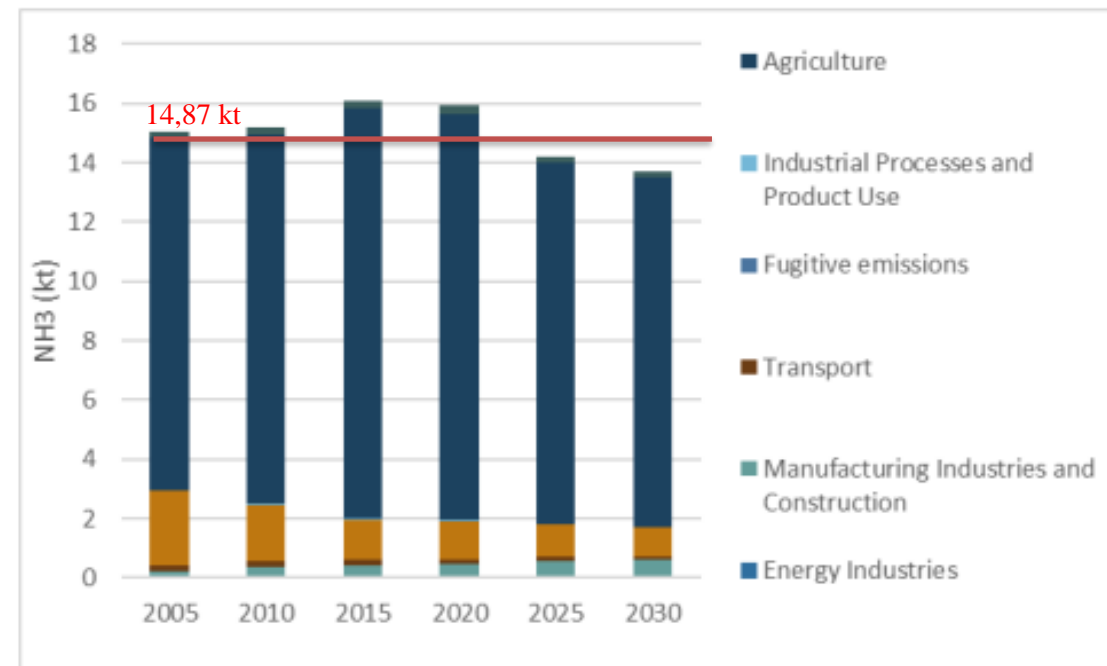
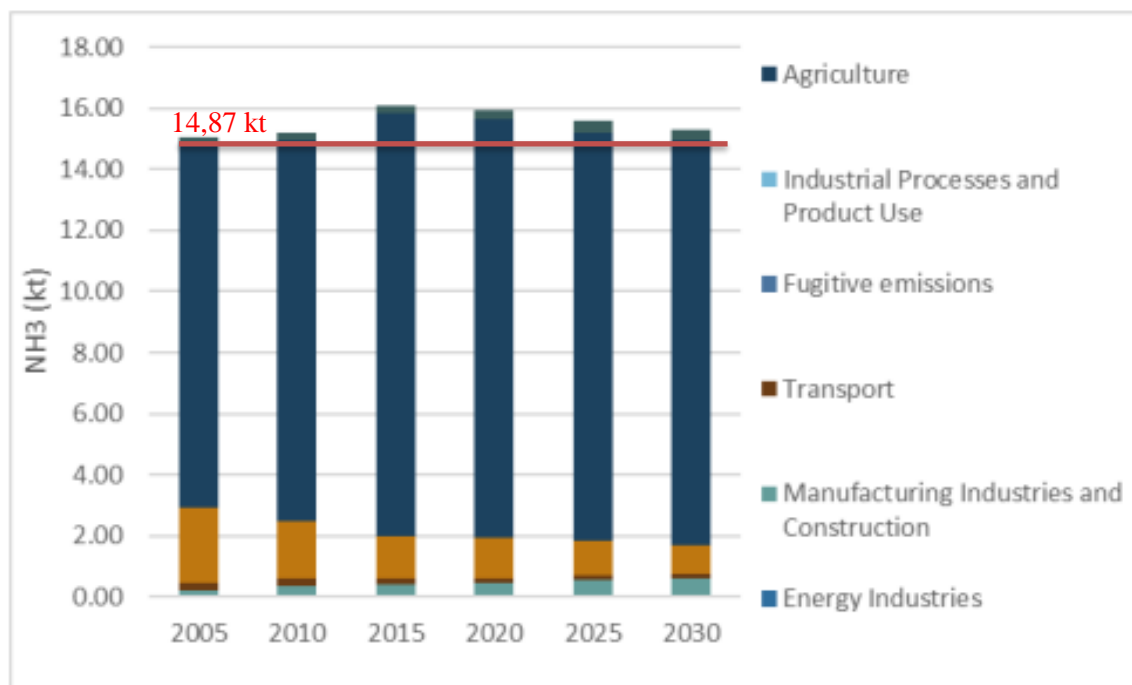
Zemkopības ministrija

Amonjaka emisija

Direktīvas 2016/2284 mērķis: Latvijai sākot no 2020.gada amonjaka emisijas jāsamazina par **1 % pret 2005. gadu**

Aprēķinātās amonjaka emisijas prognozes Latvijā pa sektoriem **BEZ papildus pasākumiem** un mērķa trajektorija 2020. – 2030.gads.

Aprēķinātās amonjaka emisijas prognozes Latvijā pa sektoriem **AR papildus pasākumiem** un mērķa trajektorija 2020. – 2030.gads.

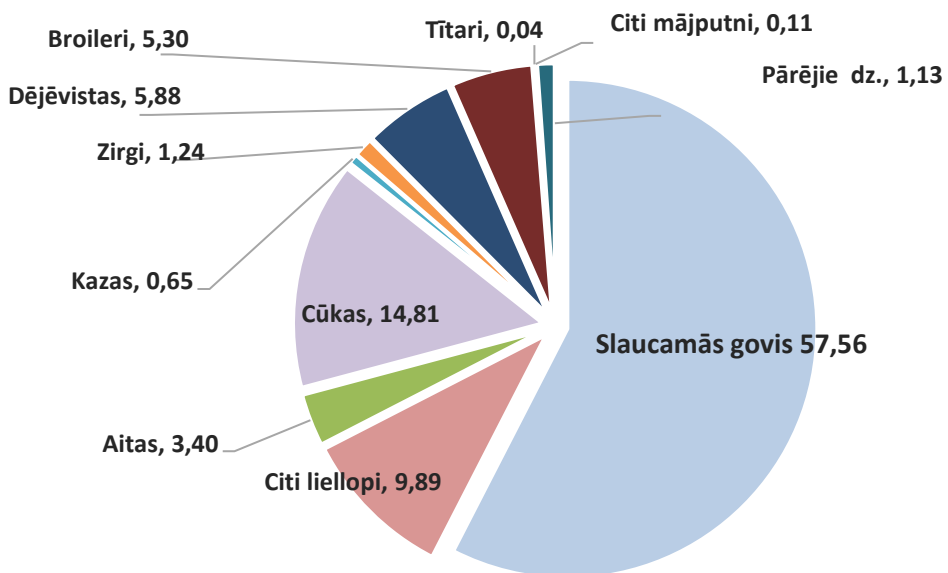

Zemkopības ministrija

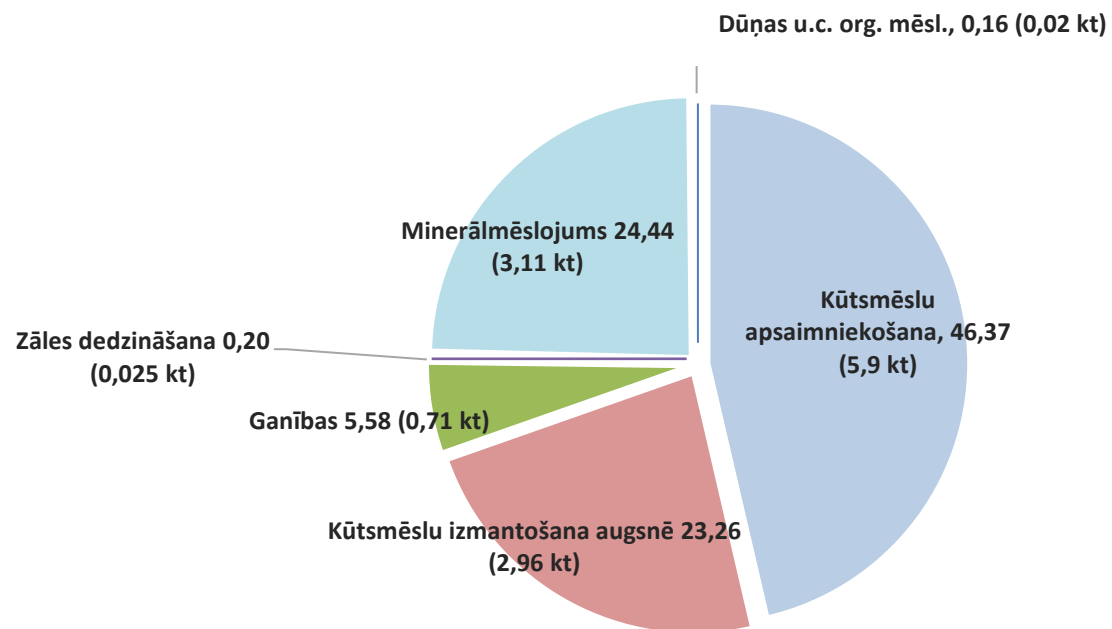
Amonjaka emisijas

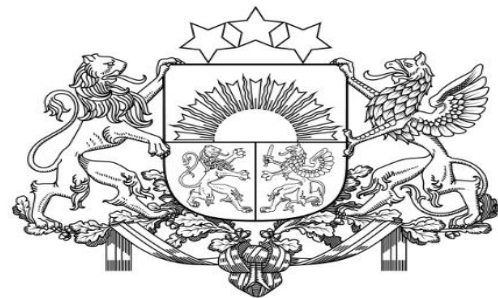
- Latvija noteikto mērķi nav izpildījusi, tāpēc EK 2023. gadā ir uzsākusi pārkāpumu procedūru pret LV par saistību neizpildi saskaņā ar Direktīvas prasībām
- Lai mērķis tiktu izpildīts ir jānosaka papildus pasākumi lauksaimniekiem
- Līdz š.g. 1.augustam tiks iesniegti MK grozījumi noteikumos Nr.834, kas noteiks karbamīda obligātu iestrādi augsnē

Amonjaka emisija pēc dzīvnieku grupas, % (2022)

Amonjaka emisija pēc apsaimniekošanas kategorijas, % (2022)

Zemkopības ministrija

Paldies!